

Obsah

SLOVO EDITORA	9
PŘEDMLUVA	11
ZAMYŠLENÍ NAD ODKAZEM (1992–2001)	17
DVOJÍ ÚVOD	19
(P1): PERSPEKTIVA KONTINUITY V DISKONTINUITNÍ PERSPEKTIVĚ	19
1. (Od radikálních změn sociálních, vojensko-strategických a jazykových k vizi definitivních řešení politických)	19
2. (Češi a Slováci vzájemně – společně, byť rozdílně?)	22
3. (ČSR roku 1945 nenavazovala na tradice z let 1918-38!)	23
(P2) TGM – ZNEPOKOJIVÝ STÍN, ANEBU JEN „PREZIDENT OSVOBODITEL“?	25
I. PŘEDEVŠÍM POLITIKA	33
(A1) GLOBÁLNÍ A LOKÁLNÍ PRIZMATEM MASARYKOVA ODKAZU	34
1) Od Střední Evropy k Evropské Unii?	35
2) Je tu nějak relevantní problém hegemonu?	36
3) Jde opravdu především o rozdělení světa (jeho globalizaci)?	37
(B2) FENOMÉN RUSKO A STŘEDNÍ EVROPA	41
1) Některé výchozí „okolky“	41
3) Nestabilita Střední Evropy	43
5) Některé vize pro zítřek a stíny včerejška	44
4) Problém rovnováhy, aneb Rusko a NATO	44
(B3) RUSKO A STŘEDNÍ EVROPA (FENOMÉN STŘEDNÍ EVROPY A JEJÍ KONTEXT)	46
1) Některá ohrazení úvodem	46
2) Několik dalších připomenutí	46
3) Některá fenomenologicky zajímavá poučení z minulosti	48
4) Malá rekapitulace k navození předběžných závěrů	50
5) Opomíjený kontext, v němž všechno zatím probíhá	51
(B4) MASARYKŮV „RUSKÝ“ ODKAZ MEZI 1917 A 1997	52
1. (Pietně se vrátit k liteře, anebo „bojovat o zítřek“?)	53
2. (Stále aktuální: střízlivost bez iluzí?)	53
3. (Za trvalá řešení v dynamickém procesu?)	54
4. (Je tu vyhlídka na společnou cestu?)	55

(A2) RÁMEC POVÁLEČNÉ POLITIKY PREZIDENTA MASARYKA (PARADOXY, KRITÉRIA A JISTOTY PORTRÉTU)	58
1. (Je obtížné vzdát hold bez pathosu)	58
2. (Některé dominanty Masarykova portrétu)	60
3. (Ten, kdo se nebál nepopularity)	62

II. ŽE BY JEN „DOPROVODNÉ NÁMĚTY“? 65

(C1) ŽÍT ŽIVÝM PŘÍKLADEM ZODPOVĚDNÉ, KULTIVOVANÉ A ÚČINNÉ LÁSKY (ZAMYŠLENÍ NAD „REVERENTIA“ U T. G. M.)	66
(D1) MASARYK A PEDAGOGIKA: JSME ADRESÁTY A DĚDICI?	71
1) (Vztah školy a života)	71
2) (JAK učit, anebo CO učit?)	72
3) (Učitel a žák)	73
4) (Je tu vyhlídka na společnou cestu?)	74
5) (Společenské postavení a finanční zajištění učitele)	75
6) („Političnost“ ve školách)	76
(D2) PERSPEKTIVY EXPLANACE VE VĚDĚ	79
(1. Jsou oprávněné pochybnosti o průkaznosti kauzality?)	79
(2. Vědy jako nástroj kognice a obdivu)	81
(3. Co a jak vědec pozoruje; aneb problém indukce)	82
(4. Probabilismus by bez jistých premis zkolaboval)	84
(5. Vědecká explanace a kauzální struktura světa)	85
(6. Tři základní typy explanace)	86
(7. Unifikační teorie a kauzálně-mechanická analýza)	87
(C2) ČINORODÝM NÁBOŽENSTVÍM CITU K VĚDECKY ZAŠTÍTĚNÉMU LÉKU NA KRIZI „ČLOVĚKA CELÉHO“ A JEHO SPOLEČNOSTI	89
1. Předem daná podmínění a apriorní meze tématu	90
2. 1850-2000, aneb hluboce zející průrva mezi časoprostorem myslitele a jeho případného komentátora	91
A. Také pár námětů k tomu, proč asi Masarykovi bylo vychoditěno jeho fundamentálních úvah právě náboženství	94
3. Překáží hledání smyslu adekvátnímu popisu faktů?	95
4. Je-li člověk zmaten, ptá se „Proč?“ (Aneb: O nezbytnosti explanace)	96
B. Nutnost účinného přemostění „včerejších“ pozitivních vzorů pro nazrávající program pro „zítřek“ (Aneb: Pár námětů o politice a politikách)	96
C. Aneb vždy ty vyvěrá starost o klima života, bez iluzí, s povzbudivou nabídkou setrvale usilovat o vyšší mravní hodnoty	97

III. VÝHLEDY MASARYKOVSKÉ TRADICE PRO 21. STOLETÍ 101

(E1) PROSVĚTLÍ MASARYKŮV STÍN CESTU DO INFORMAČNÍHO (GLOBALIZAČNÍHO) VĚKU?	102
1. (Lze se ještě dnes na Masaryka odvolávat?)	102
2. (Nezbyl nám pro dnešek už jen symbol?)	103
3. (20. století v krajních časových bodech v porovnávací paralele)	103
4. (Nezůstal TGM během posledních 65 let až příliš mimo náš život?)	105
5. (Do jaké projekce dostaly Masaryka dějiny?)	105
6. (V jakém průmětu se Masaryk vnímal sám?)	106
7. (Zůstává tu s námi jen mlžný stín?)	107
8. (Copak tu není stále s námi zneklidňující poselství Masarykových životních postojů a zásad?)	108

(E2) EVOLUCE, ČI REVOLUCE, JAKO MÉDIA „SPÁSONOSNÉHO“ ŘEŠENÍ SOCIÁLNÍ OTÁZKY	110
1. Kulisy zrodu Marxovy artikulace sociálního problému	110
2. <i>Otázka sociální</i> na prahu 20. století a její další vlny	111
3. Vývojové fáze „sociálního státu“	113
4. „Welfare“ jako kompromis i kýžená naděje	115
5. Je tu nový (spásonosný) revoluční manifest?	117
6. Je co bilancovat? – Věcný a strážlivý TGM, anebo <i>Impérium</i> ?	118

PŘÍLOHY 123

(Z1) „MNICHOVSKÉ“ KOŘENY VIZÍ E. BENEŠE O STALINOVĚ „RUSKU“	124
(Z2) VOLÁ ODKAZ, ANEBO JENOM SYMBOL? (JAN MASARYK 1886-1996)	128
1) (Není pokus o rekonstrukci minulosti její idealizovanou deformací?)	129
2) (Nosil jen jméno svého velkého otce?)	131
3) (Čím – ač tragicky odešel – zůstává snad v našich životech?)	133

DVOJÍ ECHO NA „ZAMYŠLENÍ NAD ODKAZEM“ (LÉTO - PODZIM 2003) 135

DOSLOV (Z LÉTA 2003) 137

I. O osobní naléhavosti tematiky	138
II. Inspirující poučení z Masarykova spisu <i>Sebevražda</i> a z klimatu doby	139
III. Některé Masarykovy vize ranějšího času	141
IV. Rozhodně ne pouhé odbočení k „filosofii dějin“ (ale také k hodnotám)	142
V. Smysluplná a mravně založená perspektiva k naplnění smyslu života	143
VI. Také smysl české historie – a politiky (ale i lidského dění vůbec) – je otázkou svědomí	144
VII. Odkaz <i>České otázky</i> ; rovněž jako doklad nutného odvratu od „praktické“ politiky?	147
VIII. <i>Ideály humanitní</i> – aneb o různých „-ismech“, ale i o mravnosti jako politice	148
IX. Proč opět o „historismu“ a znovu o „liberalismu“?	149
X. Nová Evropa, anebo „Kocourkov“ (ne-li „Hulvátov“)?	153
XI. Pár doplňujících a skoro závěrečných poznámek, také o „duši“	155
XII. Některé otevřené úcty	156

DOVĚTEK (Z PODZIMU 2003) 163

I. Bůh, anebo skoba? (Meze imanence ve světě bez skrupulí)	164
II. Ještě jednou o „smyslu“ (v dějinách?); a také o některých významech (třeba „liberalismu“)	168
III. Setrvalé návraty týchž dominant (Masarykova interpretace Dostojevského klíčem k samotnému Masarykovi?)	174
IV. Pár „závěrečných“ vět, jež se vzpírají být závěrem	179

ODKAZY NA PŮVODNÍ (TIŠTĚNÉ) ZDROJE/MÍSTO KONÁNÍ	183
O AUTOROVÍ KNIHY: PROF. PHDR. ING. MILOŠ DOKULIL, DRSC.	185
O AUTOROVÍ VÝTVARNÉHO DOPROVODU: VINCENC MAKOVSKÝ	189

MASARYKIAN COMEBACKS 191

REJSTŘÍK 197